

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження
Лань Сіньцзюнь «Забезпечення наступності фортепіанного навчання
студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

У системі мистецької освіти Китаю відбувається період комплексних реформ, що зумовлені демократизацією та інформатизацією суспільства, гуманізацією відносин, динамічним розвитком науки, освіти та культури. Відповідно змінюються вимоги до якості освіти, яка в сучасних умовах залежить не від обсягу фактичних знань, а від рівня оволодіння майбутнім фаховими компетенціями та компетентностями. Аналіз практики навчання у педагогічних університетах України та Китаю засвідчив, що значний потенціал для набуття мистецько-педагогічних компетентностей, художньо-виконавського досвіду та практичного їх утілення містить фортепіанне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. Очевидним стає те, що особливої науково-практичної ваги набуває проблема забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України. Підтвердженням сказаного може слугувати той факт, що професія «вчитель музики» у Китаї є відносно новою, вона увійшла в перелік спеціальностей педагогічних вузів тільки в 1987 році. В зв'язку з чим важливим завданням стало забезпечення шкіл дипломованими спеціалістами, розширення переліку дисциплін задля кваліфікованої підготовки фахівців мистецького напрямку. Отже цілком виваженим вважаємо твердження Лань Сіньцзюнь, що в річищі зазначених освітніх пріоритетів проблема забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України є актуальною та ціннісно-значимою.

Порушена дослідницею проблема, як засвідчує аналіз наукових досліджень і практичної діяльності, не знайшла комплексного відображення в попередніх психолого-педагогічних і методико-музикознавчих дослідженнях. Сучасними як зарубіжними, так і вітчизняними вченими недостатньо повно визначено зміст, педагогічні умови та методику забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України. Усе зазначене дає підстави вважати дисертаційне дослідження Лань Сіньцзюнь актуальним і своєчасним для розвитку теорії і методики музичного навчання. Той факт, що дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова у межах комплексної теми «Теоретико-методичні основи удосконалення підготовки майбутнього вчителя

мистецьких дисциплін» також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми.

2. Суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Характеризуючи наукову новизну дослідження, слід відзначити, що дисертаційна робота Лань Сіньцзюнь за масштабом постановки проблеми та рівнем її операційно-технологічного розв'язання гідно презентує низку сучасних досліджень в галузі теорії і методики музичного навчання. Актуальність досліджуваної проблеми, її теоретичні засади одержали в дисертації належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію. Дисертанткою чітко сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне і практичне значення. У дослідженні Лань Сіньцзюнь проблема наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України вперше стала предметом філософської, психологічної та педагогічної рефлексії, що дозволило: схарактеризувати її як забезпечення неперервності музичної освіти з урахуванням самоцінності та рівня фортепіанної підготовки студентів, з окресленням перспективи подальшого виконавського розвитку та професійного становлення; розробити експериментальну модель та поетапну методику наступності фортепіанного навчання, спрямовану на підвищення рівня виконавської компетентності студентів з КНР; обґрунтувати методологічну складову, педагогічні умови та принципи покращення ефективності та результативності даного процесу

3. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертаційна робота Лань Сіньцзюнь справляє позитивне враження. Вона є комплексним дослідженням допоки нерозв'язаної в українській науці і практиці проблеми наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України в гармонійній єдності її теоретичних і методичних аспектів. Рецензована робота має всі ознаки наукової новизни, оскільки своєчасно і оригінально заповнює означену прогалину як в теоретично-змістовому, так і в практичному аспектах. Зміст дисертаційної роботи є логічно структурованим і повністю відповідає меті дослідження і поставленим у ньому завданням: проаналізувати стан розробленості досліджуваної проблеми у філософській, психолого-педагогічній і методичній літературі; з'ясувати сутність поняття «наступність фортепіанного навчання» та визначити його структурно-компонентний склад; розробити діагностичну методику, що дозволяє встановити характер і причини виникнення проблем із забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів з КНР та їх вплив на формування виконавської компетентності студентів в системі музично-педагогічної освіти України; теоретично обґрунтувати педагогічні умови та розробити модель забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України; на основі створеної моделі розробити експериментальну методику наступності фортепіанного навчання, спрямовану на формування виконавської компетентності студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України. У процесі наукової розвідки автором використано адекватні вирішенню висунутих завдань методи наукового дослідження

теоретичного й експериментального рівнів, а також математичної статистики. Усі висунуті дисертанткою завдання успішно вирішені.

У першому розділі потрібно окремо наголосити на достатньо високому рівні теоретичного аналізу, зокрема проведено аналіз поглядів давньогрецьких мислителів – Аристотеля, Геракліта (с.9), представників філософської наукової думки середніх віків – Фоми Аквінського і Роджера Бекона (с.10), нового часу – Б. Спінози, німецької класичної філософії – І. Канта, Й. Фіхте, Г. Гегеля, Л. Фейєрбаха (с.10) та сучасності – Е. Баллера, А.Попова, Г.Ісаєнко (с.11); психологічних теорій Л.Виготського, Л.Венгера, О.Леонт'єва, Л.Занкова, Л.Божович (с.12-14) та педагогічних концепцій Я.Коменського, Й.-Г.Песталоцці (с.16), А.Дістєверга (с.17), С.Русової, В.Сухомлинського (с.18), С.Гончаренко, Т.Поніманської (с.19), А.Богуш (с.20); представників мистецької педагогіки (Г.Падалки, О.Щолокової с.25-27), що дозволило обґрунтувати сутність базових понять дослідження. Зокрема «фортепіанне навчання» представлено як цілеспрямований, діяльнісний процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок, а також способів гри на фортепіано; «наступність фортепіанного навчання» – як складний, безперервний, цілісний процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок, способів гри на фортепіано у логічній системності та послідовності, на різних ступенях навчання в системі «музична школа – коледж – педагогічний вуз», а також вивчити та дослідити особливості фортепіанного навчання в початковій та середній ланках освіти КНР та України.

У другому розділі необхідно відзначити реалізацію дисертанткою методологічних підходів до розв'язання поставлених завдань (стор.97-102). Дослідницькі позиції Лань Сіньцзюнь спираються на чітко окреслені культурологічні орієнтири, що надають їм цілісності і максимальної результативності. Дисертантка послідовно розгортає дослідження на засадах усвідомлення фортепіанного мистецтва як соціального явища, осягнення значущості якого допоможе китайським студентам успішно долати труднощі в процесі навчання в українських вищих педагогічних навчальних закладах. У дисертаційній роботі чітко простежується комплексна реалізація особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентісного підходів та принципів (стор.72-89), що значно оптимізує процес наступності фортепіанного навчання студентів з Китаю в системі музично-педагогічної освіти України. Педагогічні умови, що забезпечують процес наступності фортепіанного навчання студентів з КНР в системі музично-педагогічної освіти України передбачають стимулювання інтересу до музичного виконавства, інтеграційну спрямованість фортепіанного навчання, варіативність форм і методів навчання, використання вітчизняного і зарубіжного досвіду гри на фортепіано (стор.56-69). Розроблена дослідницею експериментальна модель (стор.118), відповідно до задуму автора, функціонує у системній взаємодії окремих складників – методологічно-цільового, процесуально-змістового та структурно-результативного. Така модель, переконливо окреслює логіку розгортання досліджуваного процесу – від презентації мети до отриманого педагогічного результату.

Логічним завершенням дисертації стала презентація створеної Лань Сіньцзюнь у третьому розділі авторської методики, яка абсолютно логічно

спрямована на формування у студентів виконавської компетентності, що передбачає розвиток виконавських умінь і навичок, набуття знань з різних музичних дисциплін, а в кінцевому рахунку визначає здатність майбутнього вчителя використовувати знання, уміння й навички, здібності та досвід в навчальних та концертних ситуаціях, а також у професійному та особистому житті.

Рецензована дисертація приємно вражає багатством методичних пропозицій, де ідея наступності простежується у системному застосуванні методів (наслідування майстрів (О.Щолокова), просторового орієнтування (Ф. Хальм), позиційної гри (К. Черні), раціональної аплікатури та вагового ефекту (Й. Гат), координації (В. Апатський), слухового контролю (Г. Нейгауз, О. Гольденвейзер) та вправ («м'яка посадка», «стрибаючі пальці», «обертання пальців», «ніжність», «видиме – невидиме»; участі в онлайн-семінарах та використанні слухових анкет, прикладом для яких стали фортепіанні твори різної складності, наприклад М. Римський – Корсаков «Політ джмеля» (дрібна техніка), К. Дебюсі «Золоті рибки» (виконання трелей), Ф. Шопен Етюд №24 (паралельні рухи), Л. Бетховен Соната №17, 1 ч. (паралельні рухи). Авторській методиці притаманна *багатовекторність виконавського розвитку* (техніка, поліфонічні навички, педалізація), що запезпечується використанням різноманітного фортепіанного репертуару (від Ж.Рамо і Ф.Куперена до О.Скрябіна, О.Косенко, Б.Фільц); *активізація пізнавальної діяльності* з опорою на ознайомлення студентів з творчістю українських та китайських художників: Марини Крилової «Поезія контрастів», Катерини Білокур «Квіти за тином», Хао Бойї «Осінь на озері» (Hao Boyi «Autumn Of Lakeside»), Кен Хонг Лейнг «Передчуття осені» (Ken Hong Leung); *теоретико-методична насиченість*, що виявляється у логічності, послідовності та системності вивчення інформації протягом трьох етапів, починаючи з давніх музичних трактатів Хуана Бермудо «Міркування про музичні інструменти», Костанцо Антеньяті «Органне мистецтво», Дж.Діруті «Трансильванець», М. Сен-Ламбера «Клавесинні принципи» до методичних праць ХХ століття А.Алексєєва, Г.Нейгауза, Я.Мільштейна, Н. Кашкадамової тощо.

Заслуговує на схвалення якісно зроблена діагностика сформованості виконавської компетентності студентів (представлена у вигляді таблиць і різноманітних діаграм), в якій використано значну кількість анкет (дод.А1, А2, А3, А4, В.1), методик, адаптованих до завдань дослідження, а також різноманітних творчих та емоційно-рефлексивних завдань на основі фортепіанної музики.

Позитивне враження справляє оформлення роботи, зміщені в ній табличні (3.1.-3.10) та графічні матеріали, які, зокрема, стосуються інтересу до фортепіанного навчання (рис.2.1), сутності інтеграції у забезпеченні наступності фортепіанного навчання (рис.2.2.), умінь, що забезпечують виконавську мобільність вчителя музики (рис.2.3.), взаємодії принципів фортепіанного навчання (рис.2.4.), експериментальної моделі наступності фортепіанного навчання (рис.2.5.).

Загальні висновки цілісно відображають результати дослідження. Змістовні і цікаві додатки до дисертації вдало доповнюють її зміст.

4. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації
Автореферат дисертації ідентичний її змісту, адекватно відображає основні положення дослідження. Він підготовлений відповідно до існуючих вимог, повно презентує структуру та зміст дослідження, його специфіку й результати. Таким чином, аналіз змісту дисертації переконує в доцільності обраної стратегії та методів дослідження, про що свідчить якість отриманих результатів.

5. Повнота викладання результатів в опублікованих працях Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях. Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у 11 публікаціях автора, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях, 1 – опублікована в іноземному науковому виданні, 5 праць апробаційного характеру. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає діючим вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Разом із позитивною оцінкою змісту дисертації, рівня її виконання, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання:

1. На нашу думку, варто було б на рівні дефінітивного аналізу ключових понять детальніше розкрити категорію «виконавська компетентність».

2. У розділі 2.1., в якому висвітлено особливості фортепіанного навчання в початковій та середній ланках освіти КНР, бажано було б розкрити роль українських педагогів-піаністів в становленні фортепіанної педагогіки Китаю.

3. На нашу думку, автор недостатньо уваги приділила аналізу європейського досвіду щодо забезпечення наступності фортепіанного навчання студентів мистецьких спеціальностей. В контексті євроінтеграційних процесів доречним був би представити аналіз такого досвіду та можливостей його використання при підготовці китайських студентів в системі музично-педагогічної освіти в Україні. Варто було б передбачити такий напрям дослідження і серед перспектив наукових пошуків автора.

4. Вважаємо, що з міркувань уникнення перевантаження основної частини роботи математичними фактами, дані, вміщені, зокрема в таблицях 3.1- 3.10. доцільно було б перенести в додатки.

5. Бажано було б розробити і подати в додатках словник основних термінів дослідження, представити більше навчально-методичних матеріалів, які були підготовлені здобувачем та використані у процесі експерименту.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Лань Сіньцзюнь .

7. Висновок Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави зробити висновок, що дослідження Лань Сіньцзюнь – є цілісним, самостійним, завершеним, актуальним для теорії і практики музичного навчання, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає стандартним вимогам «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року за № 567 щодо кандидатських дисертацій. Вважаємо, що Лань Сіньцзюнь заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Н.Г.Мозгальова